



CONCEPTUL ȘI PRACTICA PREDĂRII CUNOȘTINTELOR MUZICALE ÎN BAZA EXPERIMENTULUI DE CONSTATARE

*THE CONCEPT AND THE PRACTICE OF TEACHING
MUSIC BASED ON THE EXPERIMENT*

Viorica CRIȘCIUC,

doctor, lector universitar,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The present article reflects the results of the experiment. The practice of teaching music was investigated within the discipline of music education. The aim of the experiment is to test the quality of teaching music in terms of non-application/partial application of strategies specific to artistic education/music education. For statistical evaluation of samples were applied efficiency indicators of teaching music as perception, cognition-comprehension-synthesis, application-valorization, deep living of musical message, contextualized in the musical-didactic activities of the lesson.*

Keywords: *music education, musical knowledge, musical cognition, strategies specific to music education, experiment, music teaching activities.*

Experimentul s-a desfășurat în trei etape: de constatare, de formare, de control/validare. Pentru etapa de constatare au fost formulate obiective speciale, precum:

- studiul documentelor și colare în vederea stabilirii modului de conceptualizare și proiectare a strategiilor didactice de *predare* elevilor a cunoștințelor muzicale;
- analiza cadrului praxiologic de *predare* a cunoștințelor muzicale elevilor la lecție în vederea identificării factorilor determinanți de influență negativă asupra procesului de însușire a cunoștințelor muzicale la lecția de educație muzicală;
- studiul cadrului experiențial al profesorilor de educație muzicală în domeniul predării-formării cunoștințelor muzicale elevilor prin aplicarea strategiilor specifice educației muzicale;
- examinarea și interpretarea datelor experimentului de constatare din perspectiva elaborării unui model metodologic de predare-formare elevilor a cunoștințelor muzicale

prin aplicarea strategiilor didactice specifice educației muzicale.

În baza reperelor teoretice stabilite pentru predarea-formarea cunoștințelor muzicale s-a investigat practica acestei activități în cadrul disciplinei *Educația muzicală* (EM).

A. Rezultate profesori. Profesorilor li s-a propus să contribuie la cercetarea noastră prin elaborarea de răspunsuri la două chestionare care au urmărit obiective diferite. Acestea au dezvăluit, direct și indirect, modul în care ei aplică strategiile specifice predării-formării cunoștințelor muzicale și reprezentările lor privind procesul de predare-formare a cunoștințelor muzicale la disciplina *Educație muzicală*, în aspectele: metode-procedee/tehnici-forme-mijloace de predare a cunoștințelor muzicale, oportunitatea modernizării predării cunoștințelor muzicale, factorii de influență negativă a predării-însușirii cunoștințelor muzicale.

Reprezentările profesorilor (Tabelul 1):

1) în 53 % răspunsuri au fost indicate ca afirmative privind urmărirea

obiectivelor speciale la proiectarea/aplicarea strategiilor specifice predării cunoștințelor muzicale;

2) 60 % din respondenți nu concep în proiectarea de lungă durată strategiile EM;

3) 16,5 % din respondenți realizează predarea cunoștințelor muzicale, în funcție de aplicarea unor metode-procedee/tehnici-forme-mijloace speciale

la utilizarea strategiilor de predare a cunoștințelor muzicale;

4) 12,9% evaluează sistematic la elevi capacitățile de identificare/aplicare a cunoștințelor muzicale în AMD (activitățile muzical-didactice);

5) 51,7% aplică componentele strategiilor specifice EM în predarea cunoștințelor muzicale (metode, procedee/tehnici, sarcini didactice), urmărind eficiența lor.

Tabelul 1. Aprecierea dată de profesori pentru evaluarea reprezentărilor cu privire la strategiile specifice educației muzicale aplicate în predarea-formarea cunoștințelor muzicale

Nr. d/o	Itemi	Au răspuns afirmativ	Au dat răspunsuri negative
1.	Urmărirea unor obiective speciale la proiectarea/aplicarea strategiilor specifice predării cunoștințelor muzicale;	53%	47%
2.	Conceperea strategiilor EM în predarea CM în: - proiectarea de lungă durată (anuale) - proiectele educativ-didactice (ale lecției);	10% 36%	60% 64 %
3.	Aplicarea unor metode-procedee/tehnici-forme-mijloace speciale la elaborarea strategiilor de predare a CM;	16,5%	72 %
4.	Evaluarea sistematică a capacităților identificare/aplicare a CM în AMD;	12,9%	54%
5.	Evidența componentelor strategiilor specifice EM în predarea CM (metode, procedee/tehnici, sarcini didactice).	51,7%	78%

Evaluarea răspunsurilor profesorilor s-a făcut prin calcularea răspunsurilor afirmative și negative, apoi raportarea la numărul de profesori. Astfel, 60% nu concep proiectarea/aplicarea strategiilor specifice educației muzicale în proiectarea didactică de lungă și scurtă durată. Dar 10% aplică în predare la lecții variate strategii didactice. 47% nu urmăresc obiective speciale în proiectarea/aplicarea strategiilor specifice de predare-formare a cunoștințelor muzicale.

Evaluarea reprezentărilor profesorilor despre volumul și calitatea cunoștințelor muzicale ale elevilor s-a realizat în baza *Chestionarului nr. 2 (Anexa 2)*. Pentru evaluarea reprezentărilor/atitudinii profesorilor privind stabilirea eficienței strategiilor specifice predării-formării cunoștințelor mu-

zicale din perspectiva funcționalității achizițiilor cognitive ale elevilor:

Itemul 1. Cunoștințele fundamentale ale elevilor: 75,3% de profesori consideră că elevii posedă cunoștințe fundamentale, iar 15,7 % cred că elevii nu dispun de aceste cunoștințe (*Anexa 2*).

Itemul 2. Identificarea cunoștințelor teoretice într-un mesaj muzical:

- 10,7% profesori consideră că elevii pot da dovadă de cunoștințele teoretice într-un mesaj muzical;
- 7,0% dintre profesori consideră că elevii nu dau dovadă de ele;
- 81,2% dintre profesori apreciază că elevii recunosc parțial aspectele teoretice într-un mesaj muzical.

Itemul 3. Decodificarea semnificației cunoștințelor muzicale:

- 75,3% de profesori apreciază că elevii decodifică semnificația cunoștințelor muzicale;

- 15,7% consideră că elevii nu pot decodifica această semnificație.

Prin itemii 4, 5, 6, 7 au fost identificate nevoile de valorizare a cunoștințelor muzicale. Astfel, prin *itemul 4*, evaluarea sistematică a capacităților de cunoaștere/identificare/aplicare a cunoștințelor muzicale în activitățile muzical-didactice, 54% au răspuns negativ și 46% profesori afirmativ.

Itemul 8. Perceperea procesului de predare a cunoștințelor muzicale ca modalitate de formare a cunoștințelor ce țin de atitudinea elevilor.

- 75,3% de profesori conștientizează procesul de predare a cunoștințelor muzicale ca modalitate de formare a cunoștințelor;
- 11,7% consideră că pentru elevi e suficientă numai activitatea de transmitere a cunoștințelor.

Itemul 9. Valorificarea specificului strategiilor didactice în procesul de predare a cunoștințelor muzicale:

- 30% de profesori consideră eficiente strategiile emoțional-afective (vizând cunoașterea, memorizarea, perceperea, trăirea mesajului sonor) (+);
- 40% de profesori consideră eficiente strategiile analogice (privind utilizarea cunoștințelor muzicale pentru elaborarea discursurilor) (*);
- 60 % de profesori consideră eficiente strategiile mixte (utilizarea cunoștințelor muzicale ca sursă de informatizare) (-).

Itemul 10. Utilizarea metodelor de predare în formarea cunoștințelor muzicale:

- 10% din profesori utilizează patru metode (+);
- 40 % din profesori utilizează două metode (*);
- 60 % din profesori utilizează o metodă (-).

Concluzii. Majoritatea profesorilor de educație muzicală:

- înțeleg predarea cunoștințelor muzicale drept o simplă activitate de

transmitere a informațiilor despre muzică, autor și opera muzicală;

- nu aplică în predarea cunoștințelor muzicale strategii specifice educației muzicale;
- în proiectarea activității de predare-formare a cunoștințelor muzicale, de regulă, nu se sprijină pe cele deținute de elevi;
- nu-și orientează discursul educativ-didactic la aspecte concrete ale competențelor muzicale ce urmează a fi formate-dezvoltate în conformitate cu obiectivele operaționale;
- nu-și proiectează și nu urmăresc sarcini didactice concrete de predare-formare a cunoștințelor muzicale;
- n-au un concept clar definit al strategiei specifice de predare a cunoștințelor muzicale, din care cauză le înțeleg la modul abstract și eclectic (asistemic).

Datele experimentului de constatare (profesori) a arătat că predarea-formarea contextualizat-dinamică a cunoștințelor muzicale este insuficientă și nesistematică, discursul educativ-didactic este centrat pe *informare* (=predare) nu pe *formare* (=interacțiune, cooperare), așa cum o cer principiile artei-receptării artistice.

B. Rezultate elevi. Datele au fost obținute prin aplicarea a două teste și trei probe de evaluare a cunoștințelor muzicale și a funcționalității acestora.

Prin aplicarea *Testului 1* s-a urmărit stabilirea volumului și a funcționalității cunoștințelor muzicale în următoarele aspecte ale competenței muzicale: percepere, cunoaștere-înțelegere-sintetizare, aplicare-valorizare, trăire profundă a mesajului muzical (*Tabelul 2*). Indicatorii eficienței predării cunoștințelor muzicale în AMD au servit drept criterii de bază în stabilirea nivelurilor de referință a funcționalității cunoștințelor muzicale: III – avansat, II – mediu, I – minim. Fiecare nivel

conține trei itemi, care corespund mecanismului cunoașterii muzicale, prezentat și în *Modelul MPFCM* prin strategii specifice educației muzicale. Fiecare criteriu este proiectat din perspec-

tiva activităților muzical-didactice principale ale lecției. În cadrul nivelurilor de referință, criteriile corespund activităților de *Creație+Reflecție*, *Audiție + Reflecție*, *Interpretare+Reflecție*.

Tabelul 2. Funcționalitatea cunoștințelor muzicale ale elevilor la etapa de constatare

Niveluri	Criterii	AMD
I. Minim: cunoștințe fundamentale	1. Perceperea/cunoașterea elementelor de limbaj care atribuie expresivitate lucrării muzicale; 2. Ascultarea atentă a creației muzicale; 3. Fredonarea cu voce a melodiei piesei muzicale;	<i>Creație+Reflecție</i> <i>Audiție +Reflecție</i> <i>Interpretare +Reflecție</i>
II. Mediu: cunoștințe funcționale	1. Sintetizarea succesiunii sentimentelor în muzică; 2. Aplicarea CM pt. a distinge auditiv forma muzicală; 3. Intonarea motivelor desprinse din mesajul muzicii;	<i>Creație+Reflecție</i> <i>Audiție +Reflecție</i> <i>Interpretare + Reflecție</i>
III. Avansat: cunoștințe atitudinale	1. Aprecierea valorică a rolului CM în constituirea mesajului muzical; 2. Identificarea prin ascultare a sentimentelor dominante în opera muzicală; 3. Integrarea în AMD a CM <i>melodia, structura ritmică, timbrul</i> etc. pt. trăirea profundă a mesajul operii.	<i>Creație +Reflecție</i> <i>Audiție + Reflecție</i> <i>Interpretare + Reflecție</i>

Evaluarea nivelului inițial de formare a competenței muzicale în baza cunoștințelor muzicale achiziționate s-a evaluat în ambele eșantioane, experimental (60 de elevi) și martor (58 de elevi), clasele a II-a. Datele obținute certifică indirect și gradul de efi-

ciență de predare-formare a cunoștințelor muzicale (*Tabelul 3*). Potrivit rezultatelor testului, cunoștințele muzicale ale elevilor sunt variate și dezvăluie aspecte semnificative ale funcționalității cunoștințelor muzicale achiziționate în AMD.

Tabelul 3. Evaluarea nivelului inițial/preexperimental de formare a competenței muzicale în baza cunoștințelor muzicale achiziționate prin AMD

Cunoștințe muzicale	Itemi	AMD	Indicatorii eficienței predării-formării CM	Indicatorii Cantitativi %	
				EE	EM
1. Cunoștințe fundamentale (minim)	Identificarea/cunoașterea elementelor de limbaj care atribuie expresivitate operii muzicale	<i>Audiție+Reflecție</i>	1. <i>Perceperea</i> mesajului muzical	10%	11%
	Ascultarea atentă a creației muzicale și identificarea mijloacelor de expresivitate	<i>Creație + Reflecție Interpret.+ Reflecție</i>	2. <i>Cunoașterea /înțelegerea</i> rolului CM în creația muzicală	15%	12%
2. Cunoștințe funcționale (mediu)	Delimitarea/sintetizarea succesiunii sentimentelor în muzică, prin identificarea momentelor analogice; Aplicarea CM pt. a distinge, în audiere, forma muzicală	<i>Audiție+Reflecție</i>	3. <i>Aplicarea</i> CM;	30%	21%
	Redarea expresivă a intonațiilor mesajului muzical	<i>Interpret.+ Reflecție</i>	4. <i>Sintetizarea</i> CM achiziționate	35%	31%
3. Cunoștințe atitudinale (avansat)	Aprecierea valorică a rolului CM în constituirea mesajului muzical	<i>Creație+Reflecție</i>	5. <i>Valorizarea/ integrarea</i> CM	22%	18%
	Identificarea prin ascultare a sentimentelor dominante în opera muzicală	<i>Audiție+Reflecție</i>	6. <i>Trăirea</i> profundă a mesajului muzical	40%	37%
Total				94%	90%

Prin *Testul 2* s-a evaluat funcționalitatea cunoștințelor muzicale din perspectiva aplicării strategiilor specifice educației muzicale, pe coordonatele tipurilor de cunoștințe muzicale: fundamentale (*știu*); funcționale (*știu să fac*); atitudinale (*știu să fiu*), care corespund taxonomiei obiectivelor operaționale la lecția de educație muzicală: *cunoștințe, capacități, atitudini* (Tabelul 4). La elaborarea *Testului 2* s-a luat în considerație taxonomia obiectivelor EM, preconizată de curriculumul disciplinei școlare, care constituie și expresia proiectată a componentei cognitive a competenței muzicale, pe care am discriminat-o în cunoștințe fundamentale (*știu*), cunoștințe funcționale (capacități: *știu să fac*) și cunoștințe atitudinale (atitudini: *știu să fiu*).

Menționăm nivelurile de formare a cunoștințelor muzicale: *cunoștințele fundamentale* reprezintă informația de ordin teoretic, achiziționată de elevi, care formează baza conceptuală a EM; *cunoștințele funcționale* reprezintă valorile propriu-zise ale muzicii, care nu pot exista, decât în formă contextual-dinamică, ca rezultat al receptării muzicii; *informația in actu* despre opera muzicală, pe care elevii au achiziționat-o în procesul audiției-interpretării ei vocale/instrumentale; *cunoștințele atitudinale* sunt informațiile transformate în trăsături de personalitate (convingeri artistic-estetice: idei, concepte, principii; gusturi muzical-estetice, demonstrate de capacitatea de a opina-aprecia-evalua ș.a.).

Tabelul 4. Datele evaluării inițiale/preexperimentale a nivelului de formare a competenței muzicale în baza strategiilor specifice EM

Strategii aplicate / Obiective	ITEM	Punctaj	Punctaj total
Strategii mixte <i>Obiective operaționale la nivel de cunoaștere</i> Cunoștințe fundamentale	1. Identificați/cunoașteți elementele de limbaj care cel mai mult atribuie expresivitate lucrării muzicale, AMD <i>Creație+Reflecție</i> ;	5	15
	2. Ascultați cu atenție creația muzicală și numiți mijloacele de expresivitate a muzicii. AMD <i>Audiție +Reflecție</i> ;	5	
	3. Fredonați cu vocea melodia piesei interpretate, AMD <i>Interpretare+Reflecție</i> ;	5	
Strategii analogice <i>Obiective operaționale la nivel de aplicare (capacități)</i> Cunoștințe funcționale	4. Delimitați/sintetizați succesiunea sentimentelor în muzică, prin găsirea momentelor analogice;	5	25
	5. Aplicați cunoștințele muzicale pentru distingerea formei muzicale în activitatea de audiție, AMD <i>Audiție+Reflecție</i> ;	10	
	6. Intonați expresiv intonațiile desprinse din mesajul muzicii, AMD <i>Interpretare+Reflecție</i> ;	10	
Strategii emoțional-afective <i>Obiective operaționale la nivel de atitudini</i> Cunoștințe la nivel de atitudini	7. Apreciați valoric rolul cunoștințelor muzicale în constituirea mesajului muzical, AMD <i>Audiție+Reflecție</i> ;	20	50
	8. Ascultați prin identificare sentimentele care domină în muzică, AMD <i>Creație+Reflecție</i> ;	10	
	9. Redați rolul cunoștințelor (melodia, structura ritmică, timbrul, etc.) prin interpretarea emoțional-expresivă a creațiilor muzicale, AMD <i>Interpretare+Reflecție</i> .	20	
Total		90	90

Sintetizate, cunoștințele teoretice-funcționale-atitudinale indică, în măsură semnificativă, asupra gradului de formare a competenței muzicale.

Testul 2 propune 9 itemi (*Tabelul 4*), câte trei pentru evaluarea cunoașterii, aplicării și integrării cunoașterii-aplicării, identificabilă cu sfera atitudinală, căci la nivelul atitudinal elevul valorizează, sintetizează cunoștințele-informații și cunoștințele-aplicații, transformându-le în trăsături de personalitate. De aceea și s-a acordat acestui nivel, având cel mai avansat grad de complexitate, cel mai mare punctaj – câte 10 puncte pentru fiecare item (total – 20 puncte).

Pentru nivelul aplicativ al cunoștințelor muzicale, care este un nivel de complexitate medie, au fost acordate câte 7 puncte de item.

Cunoștințele muzicale la nivel informativ-teoretic au fost apreciate cu 3 puncte de item, deoarece sunt formate prin operații de identificare și reproducere.

Punctajul total al testului este de 90 puncte, pentru fiecare nivel fiind stabilite, pentru fiecare dintre cele trei niveluri de formare a cunoștințelor muzicale, respectiv:

- nivelul III, avansat – 66-90 puncte;
- nivelul II, mediu – 36-65 puncte;
- nivelul I, minim – 0-35 puncte.

Datele evaluării prin acest test certifică gradul de percepere, înțelegere, aplicare, valorizare și trăire a cunoștin-

țelor muzicale prin activități muzical-didactice. Indicatorii de nivel au servit și la stabilirea și clasificarea strategiilor de predare-formare a cunoștințelor muzicale, pe care le-am intitulat cu termenii *strategii mixte* (angajând metode-procedee/tehnici, mijloace-forme de predare-formare generale și specifice EM), *strategii analogice* și *strategii emoțional-afective*.

În concluzie, la evaluarea cunoștințelor muzicale fundamentale s-a urmărit nu numai volumul acestora, dar și gradul de înțelegere a sensului lor, realizarea de asociații și analogii în baza operelor muzicale audiate și examinate la lecție. Aceste acțiuni au caracter reproductiv, un nivel absolut necesar, dar insuficient unei educații muzicale depline – în sens epistemic (care să antreneze conceptele și principiile-cheie) și tehnologic (care să se rezulte cu competența muzicală formată în context muzical-didactic).

Cunoștințele *funcționale* au fost evaluate în capacitatea acestora de a sintetiza multiple semnificații și acțiuni.

Cunoștințele muzicale *atitudinale* au fost identificate prin prezența la elevi a unor manifestări (comportamente) specific muzicale: integrarea unor viziuni de percepere a mesajului muzical, perceperea tuturor elementelor operei muzicale ca valori indispensabile acesteia, trăirea profundă a mesajului muzical, înțelegerea valorilor operei muzicale la nivel avansat.

Referințe bibliografice

1. Bernstein L. *Cum să înțelegem muzica?* Chișinău: Hyperion, 1991. 165 p.
2. Bontaș I. *Pedagogie*. Timiș oara: All Educational, 1998. 382 p.
3. Borș Al., Morari M., Coroi E. *Educația muzicală. Manual pentru clasa a 2-a*. Chișinău: Știința, 2011. 95 p.
4. Bughici D. *Dicționar de forme și genuri*. București: Editura muzicală, 1978. 370 p.
5. Cosmovici A., Iacob L. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 1998, 301 p.
6. Crișciuc V. *Tehnologii specifice de predare-învățare a cunoștințelor muzicale în cadrul orei de muzică*. În: Probleme curriculare ale educației artistic-spirituale. Mat. conf. ș t. internaț . Vol. II, Universitatea de Stat A. Russo din Bălți, 2005, p. 60-66.
7. Gagim I. *Știința și arta educației muzicale*. Chișinău: ARC, 2004. 221 p.